

Repertoriul jurisprudenței

HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a treia)

7 noiembrie 2018*

„Trimitere preliminară – Directiva 2003/86/CE – Dreptul la reîntregirea familiei – Articolul 15 – Refuzul acordării unui permis de ședere autonom – Reglementare națională care prevede o obligație de a promova un examen de integrare civică”

În cauza C-484/17,

având ca obiect o cerere de decizie preliminară formulată în temeiul articolului 267 TFUE de Raad van State (Consiliul de Stat, Țările de Jos), prin decizia din 4 august 2017, primită de Curte la 10 august 2017, în procedura

K

împotriva

Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie,

CURTEA (Camera a treia),

compusă din domnul M. Vilaras, președintele Camerei a patra, îndeplinind funcția de președinte al Camerei a treia, și domnii J. Malenovský, L. Bay Larsen (raportor), M. Safjan și D. Šváby, judecători,

avocat general: domnul P. Mengozzi,

grefier: domnul A. Calot Escobar,

având în vedere procedura scrisă,

luând în considerare observațiile prezentate:

- pentru guvernul neerlandez, de K. Bulterman și de H. S. Gijzen, în calitate de agenți;
- pentru Comisia Europeană, de C. Cattabriga și de G. Wils, în calitate de agenți,

având în vedere decizia de judecare a cauzei fără concluzii, luată după ascultarea avocatului general,

pronunță prezenta

* Limba de procedură: neerlandeza.

Hotărâre

- 1 Cererea de decizie preliminară privește interpretarea articolului 15 alineatele (1) și (4) din Directiva 2003/86/CE a Consiliului din 22 septembrie 2003 privind dreptul la reîntregirea familiei (JO 2003, L 251, p. 12, Ediție specială, 19/vol. 6, p. 164).
- 2 Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu între K, resortisantă a unei țări terțe, pe de o parte, și Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie (secretarul de stat pentru securitate și justiție, Țările de Jos) (denumit în continuare „secretarul de stat”), pe de altă parte, în legătură cu respingerea de către acesta din urmă a cererii de modificare a restricției căreia îi este supus permisul său de ședere pe durată determinată și cu retragerea acestui permis.

Cadrul juridic

Dreptul Uniunii

- 3 Articolul 15 din Directiva 2003/86 prevede:

„(1) Cel târziu la cinci ani de rezidență și în măsura în care membrii familiei nu au primit un permis de ședere pentru alte motive decât reîntregirea familiei, soțul sau partenerul necăsătorit și copilul devenit major au dreptul, dacă este nevoie la cerere, la un permis de ședere autonom, independent de cel al susținătorului reîntregirii.

În cazul ruperii legăturii de familie, statele membre pot limita acordarea permisului de ședere menționat în primul paragraf la soțul sau partenerul necăsătorit.

[...]

(4) Condițiile privind acordarea și valabilitatea permisului de ședere autonom sunt prevăzute de dreptul intern.”

Dreptul neerlandez

- 4 Articolul 3.51 din Vreemdelingenbesluit 2000 (Decretul din 2000 privind resortisanții străini) prevede:

„1. Permisul de ședere pe durată determinată [...] supus restricției pentru motive umanitare permanente poate fi acordat resortisanților străini care:

- a) au reședința în Țările de Jos de cinci ani în calitate de titulari ai unui permis de ședere supus restricției prevăzute la punctul 1 [...]:
 - 1°. ședere ca membru de familie al unui titular al unui drept de ședere permanent;

[...]

5. Articolul 3.80a se aplică resortisanților străini menționați la alineatul 1 litera a punctul 1, [...]”

- 5 Articolul 3.80a din acest decret este redactat astfel:

„1. O solicitare de modificare a unui permis de ședere [...] într-un permis de ședere supus unei restricții pentru motive umanitare permanente este respinsă atunci când cererea a fost depusă de un resortisant străin, în sensul articolului 3.51 alineatul 1 partea introductivă și litera a punctul 1, care nu

a promovat examenul menționat la articolul 7 alineatul 2 litera a din Legea privind integrarea civică sau care nu a obținut o diplomă, un certificat sau un alt document în sensul articolului 5 alineatul 1 litera c din aceeași lege.

2. [Alineatul 1] nu se aplică dacă resortisantul străin:

[...]

e) a fost scutit de obligația de integrare civică [...]

[...]

4. Ministrul poate, de altfel, să nu aplice alineatul 1 dacă consideră că aplicarea acestuia conduce la situații evidente de nedreptate gravă.”

6 Articolul 6 alineatul 1 din Wet inburgering (Legea privind integrarea civică) prevede:

„Ministrul scutește persoana căreia îi revine obligația de integrare civică dacă:

a) aceasta a stabilit că, din cauza unui handicap psihic sau fizic sau a unei deficiențe mintale, se află în incapacitate îndelungată de a promova examenul de integrare civică;

b) ajunge, pe baza unor eforturi demonstrate furnizate de persoana căreia îi revine obligația de integrare civică, la concluzia că aceasta din urmă nu poate îndeplini în mod rezonabil cerința privind integrarea civică.”

7 Articolul 7 alineatele 1 și 2 din această lege are următorul cuprins:

„1. Persoana căreia îi revine obligația de integrare civică dobândește în termen de trei ani competențe orale și scrise în limba neerlandeză care corespund cel puțin nivelului A2 din Cadrul european comun de referință pentru limbi străine moderne, precum și o cunoaștere a societății neerlandeze.

2. Persoana căreia îi revine obligația de integrare civică și-a îndeplinit obligația de integrare civică atunci când:

a) a promovat examenul stabilit de ministru sau

b) a obținut o diplomă, un certificat sau un alt document în sensul articolului 5 alineatul 1 litera c.”

Litigiul principal și întrebarea preliminară

8 În perioada 17 martie 1995-25 iulie 2015, K era titulara unui permis de ședere în vederea unei șederi cu soțul său, resortisant al unei țări terțe. K a depus, la 21 iulie 2015, o cerere de modificare a acestui permis într-un permis de continuare a șederii.

9 La 1 iulie 2016, secretarul de stat a respins această cerere pentru motivul că K nu a stabilit fie că a promovat examenul de integrare civică, fie că era scutită sau dispensată de obligația de integrare civică. De asemenea, acesta a retras, cu efect retroactiv de la 19 august 2011, permisul de ședere în vederea unei șederi împreună cu soțul său de care beneficia K, pentru motivul că aceasta nu mai avea reședința, începând de la această dată, la aceeași adresă cu soțul său.

10 În urma unei contestații formulate de K, secretarul de stat, printr-o decizie din 21 decembrie 2016, a menținut decizia sa inițială.

- 11 K a introdus o acțiune împotriva acestei decizii la rechtbank Den Haag zittingsplaats Middelburg (Tribunalul din Haga, sediul din Middelburg, Țările de Jos). Prin hotărârea din 4 aprilie 2017, instanța menționată a respins această acțiune.
- 12 K a declarat apel împotriva acestei hotărâri la instanța de trimitere.
- 13 Având în vedere prezentarea, în anexă la cererea de apel, a unui aviz al Dienst Uitvoering Onderwijs (Serviciul Executiv în domeniul Învățământului, Țările de Jos) prin care se constata că K încercase, în cel puțin patru rânduri, să promoveze examenul de integrare civică și că urmasa mai mult de 600 de ore de cursuri de integrare civică, secretarul de stat i-a acordat lui K un permis de ședere autonom de la 20 aprilie 2017. Cu toate acestea, secretarul de stat a menținut retragerea, cu efect retroactiv de la 19 august 2011, a permisului de ședere de care beneficia K în vederea unei șederi împreună cu soțul său.
- 14 Instanța de trimitere ridică problema compatibilității condiției de integrare civică prevăzute de legislația neerlandeză cu articolul 15 din Directiva 2003/86.
- 15 În aceste condiții, Raad van State (Consiliul de Stat, Țările de Jos) a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarea întrebare preliminară:

„Articolul 15 alineatele (1) și (4) din Directiva [2003/86] trebuie interpretat în sensul că se opune unei reglementări naționale precum cea în discuție în procedura principală, care prevede că cererea privind un permis de ședere autonom a unui resortisant străin care se află în mod legal, în cadrul reîntregirii familiei, de peste cinci ani pe teritoriul unui stat membru poate fi respinsă deoarece resortisantul străin nu a respectat măsurile de integrare civică prevăzute de dreptul intern?”

Cu privire la întrebarea preliminară

- 16 Prin intermediul întrebării formulate, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă articolul 15 alineatele (1) și (4) din Directiva 2003/86 se opune unei reglementări naționale precum cea în discuție în litigiul principal, care permite să se respingă o cerere de permis de ședere autonom formulată de un resortisant al unei țări terțe care a avut reședința mai mult de cinci ani pe teritoriul unui stat membru în scopul reîntregirii familiei pentru motivul că acesta nu a demonstrat că a promovat un examen de integrare civică privind limba și societatea acestui stat membru.
- 17 Articolul 15 alineatul (1) din Directiva 2003/86 prevede că, cel târziu după cinci ani de rezidență și în măsura în care membrii familiei nu au primit un permis de ședere pentru alte motive decât reîntregirea familiei, soțul sau partenerul necăsătorit și copilul devenit major au dreptul, dacă este nevoie la cerere, la un permis de ședere autonom, independent de cel al susținătorului reîntregirii.
- 18 Articolul 15 alineatul (4) din această directivă precizează, la rândul său, că condițiile privind acordarea și valabilitatea acestui permis de ședere sunt prevăzute de dreptul intern.
- 19 Din coroborarea acestor două dispoziții reiese că, deși eliberarea unui permis de ședere autonom constituie, în principiu, un drept după o perioadă de ședere de cinci ani pe teritoriul unui stat membru în scopul reîntregirii familiei, legiuitorul Uniunii a autorizat totuși statele membre să subordoneze acordarea unui astfel de permis anumitor condiții a căror definire este de competența acestora.
- 20 Reiese din cuprinsul punctelor 49-59 din Hotărârea C și A (C-257/17), pronunțată astăzi, că nu se poate exclude posibilitatea unui stat membru de a condiționa acordarea unui permis de ședere autonom de promovarea unui examen de integrare civică privind limba și societatea acestui stat membru.

- 21 Cu toate acestea, rezultă din cuprinsul punctelor 60-63 din această hotărâre că obligația de a promova un astfel de examen impusă de o reglementare națională precum cea în cauză în litigiul principal nu poate depăși în mod valabil ceea ce este necesar pentru atingerea obiectivului privind facilitarea integrării resortisanților țărilor terțe în cauză, aspect a cărui verificare este de competența instanței de trimitere.
- 22 În acest scop, această instanță va trebui în special să se asigure că cunoștințele cerute pentru promovarea examenului de integrare civică corespund unui nivel elementar, că cerința impusă de reglementarea națională nu are drept consecință să împiedice acordarea unui permis de ședere autonom resortisanților unor țări terțe care au adus dovada voinței de a promova acest examen și a eforturilor depuse în acest scop, că circumstanțele individuale specifice sunt luate în considerare în mod corespunzător și că costurile aferente acestui examen nu sunt excesive (a se vedea în acest sens Hotărârea din 9 iulie 2015, K și A, C-153/14, EU:C:2015:453, punctele 54-70).
- 23 În această privință, trebuie subliniat în special că circumstanțe precum vârsta, nivelul de educație, situația financiară sau starea de sănătate a membrilor de familie ai susținătorului reîntregirii vizați trebuie să poată determina autoritățile competente să nu condiționeze acordarea unui permis de ședere autonom de promovarea unui examen de integrare civică atunci când, din cauza acestor circumstanțe, se dovedește că aceștia nu sunt în măsură să susțină acest examen sau să îl promoveze (a se vedea în acest sens Hotărârea din 9 iulie 2015, K și A, C-153/14, EU:C:2015:453, punctul 58).
- 24 Având în vedere ansamblul considerațiilor care precedă, trebuie să se răspundă la întrebarea adresată că articolul 15 alineatele (1) și (4) din Directiva 2003/86 nu se opune unei reglementări naționale precum cea în discuție în litigiul principal, care permite să se respingă o cerere de permis de ședere autonom formulată de un resortisant al unei țări terțe care a avut reședința mai mult de cinci ani pe teritoriul unui stat membru în scopul reîntregirii familiei pentru motivul că acesta nu a demonstrat promovarea unui examen de integrare civică privind limba și societatea acestui stat membru, cu condiția ca modalitățile concrete ale obligației de a promova acest examen să nu depășească ceea ce este necesar pentru atingerea obiectivului privind facilitarea integrării resortisanților țărilor terțe, aspect a cărui verificare este de competența instanței de trimitere.

Cu privire la cheltuielile de judecată

- 25 Întrucât, în privința părților din litigiul principal, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a treia) declară:

Articolul 15 alineatele (1) și (4) din Directiva 2003/86/CE a Consiliului din 22 septembrie 2003 privind dreptul la reîntregirea familiei nu se opune unei reglementări naționale precum cea în discuție în litigiul principal, care permite să se respingă o cerere de permis de ședere autonom formulată de un resortisant al unei țări terțe care a avut reședința mai mult de cinci ani pe teritoriul unui stat membru în scopul reîntregirii familiei pentru motivul că acesta nu a demonstrat promovarea unui examen de integrare civică privind limba și societatea acestui stat membru, cu condiția ca modalitățile concrete ale obligației de a promova acest examen să nu depășească ceea ce este necesar pentru atingerea obiectivului privind facilitarea integrării resortisanților țărilor terțe, aspect a cărui verificare este de competența instanței de trimitere.

Semnături